

VOOR DE LEERKRACHT

Kijken naar vogels! En hun gedrag

Vogelbescherming Nederland organiseert de Tuinvogeltelling voor Scholen. Leer de vogels rondom je school kennen, tel hoeveel er zijn en doe mee aan belangrijk onderzoek naar vogels! Dit werkblad is onderdeel van een

reeks werkbladen over vogels rondom school.

Kijk op www.tuinvogeltelling.nl/scholen voor alle werkbladen en informatie over de Tuinvogeltelling voor Scholen.

Huisemus ♂

KERNDOEL 40

De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren te onderscheiden en te benoemen en leren hoe ze functioneren in hun omgeving.

Merel ♂

Instructie

Observeren is goed kijken om dingen te weten te komen. Je kunt als leerkracht je schoolkinderen observeren om te kijken of ze hun best doen en opletten. Zijn ze gezellig aan het kletsen of kijken ze naar hun schoolwerk? Je kunt ook naar vogels kijken om meer over ze te leren. Zo vliegt de ene vogel in golfjes en andere recht door de lucht. Tijdens de Tuinvogeltelling voor Scholen kijken jullie naar vogels. Kun je na dit werkblad de vogels aan hun gedrag herkennen?

Dit werkblad is opgebouwd uit een opwarmopdracht en een leerlingenopdracht. Tijdens de opwarmopdracht bekijken de leerlingen een filmpje en moeten ze aankruisen welk gedrag ze zien. Met de leerlingenopdracht gaan ze een stapje verder: ze moeten inventariseren welke vogels er op het schoolplein te zien zijn, en aankruisen welk gedrag ze zien.

Doel: Leerlingen kunnen de verschillende vogels onderscheiden door goed te kijken naar hoe de vogel eruit ziet en hoe deze zich gedraagt.

Tijd: 1 à 2 lesuren

Voorbereiding & benodigdheden:

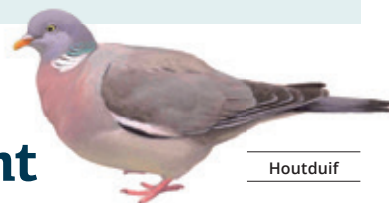
- Het kan zijn dat er op het moment van uitvoering geen vogels op het schoolplein zitten, daarom is het verstandig om de opwarmopdracht uit te voeren;
- Filmpjes over vogels. Op www.beleefdelentjunior.nl vind je veel filmpjes over vogels in nesten. Ook op www.schooltv.nl staan ook veel relevante filmpjes (bijvoorbeeld voor groep 5/6: De voedertafel, Bescherming van vogels of Vogels in de winter), net zoals op Youtube: Balts futen;
- Telformulier kopiëren. Op www.tuinvogeltelling.nl/scholen vind je handige downloadbare telformulieren die je zelf kunt printen;
- (Digitaal) schoolbord;
- Deel de telformulieren uit en de tabel met gedrag;
- Activeer voorkennis door bijvoorbeeld een kringgesprek over vogels te houden.

Opwarmopdracht

Deze opdracht kun je goed uitvoeren met het SchoolTV filmpje "Bescherming van vogels". Hierin zijn achtereenvolgens veel verschillende vogels te zien die zich allemaal anders gedragen. De een zwemt, de ander vliegt en weer een ander jaagt boven weilanden.

Zet eventueel het geluid bij het afspelen van het filmpje af zodat de leerlingen zich kunnen concentreren op wat ze zien (geef je leerlingen dan instructie om het gedrag "geluid maken" over te slaan).

Geef iedere leerling een kopie van het leerlingenwerkblad en laat ze aanvinken welk gedrag ze observeren in het clipje.

Houtduif

VOOR DE LEERKRACHT

Achtergrondinformatie

Gedrag kan heel ingewikkeld zijn.

Je kunt het simpel maken door te kijken naar:

 Hoe zoeken ze eten? Hippen ze op de grond? Of fladderen ze van tak naar tak op zoek naar eten. Vliegen ze in een rechte lijn of vliegen ze in golfbeweging? Hebben ze een speciale snavel of poten voor het voedsel zoeken? Sommige roofvogels zijn heel snel, bijvoorbeeld een slechtvalk. Die ziet er anders uit dan bijvoorbeeld een buizerd die lang in de lucht zweeft.

 Hoe flirten ze met elkaar? Hoe zoekt het mannetje het vrouwtje? Wat doen ze allemaal voor elkaar. Futen bijvoorbeeld, baltsen (flirten) een aantal weken voordat ze besluiten samen een gezin te vormen. Ze doen elkaar na en geven elkaar cadeautjes! (Zoek op Youtube onder Futen en baltsen)

 Hoe leven ze samen? Mussen houden van gezelligheid, maar roofvogels zijn bijna altijd alleen. Kijken naar hoe soorten met elkaar omgaan en hoe ze hun territorium verdedigen.

 Hoe gaan ze met gevaar om? Sommige watervogels duiken onder terwijl een merel hard krijsend wegvliegt.

 Niet alle vogels blijven in Nederland. Er zijn vogels die alleen in de zomer of winter blijven (zomer-en wintergasten) en vogels die het hele jaar hier blijven (jaarblijvers). De zomer en wintergasten zijn trekvogels. Deze leven heel anders dan vogels die altijd op een plek blijven.

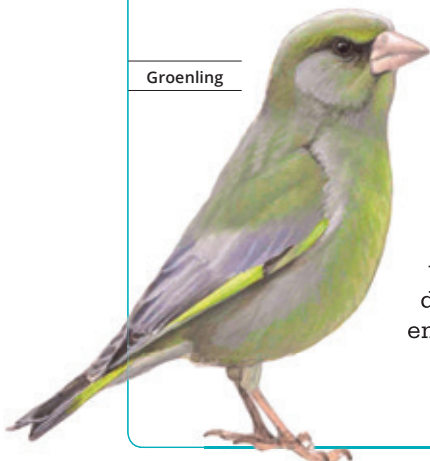
Boomkruiper

Tip

Bekijk de dvd's van Earth Flight, onderdeel van de BBC-serie Earth. Hierin komen verschillende vogels voor die doortrekken of in een gebied blijven. Dit zijn mooie en interessante beelden! Deze is te verkrijgen via de webshop van de Volkskrant en via alle muziek- en entertainmentwinkels.

Groenling

Staatmees

Aanvullende acties

- Je kunt dieper op gedrag in gaan door te kijken waarom vogels zich anders gedragen. Dit komt mede door het voedsel wat ze zoeken en hun bouw. Kijk naar de snavel en poten. Waarom heeft een uil grote ogen? (Hij heeft deze nodig om zijn prooi goed te zien. Hij beweegt zijn kop heen en weer om de diepte te bepalen, want uilen zien geen diepte! Grappig hè?)
- Je kunt ook een les wijden aan vogels in verschillende biotopen. Hierbij kun je het filmpje "Biotopen" van SchoolTV gebruiken. Kies een of twee biotopen, bijvoorbeeld een heidegebied en een bos of een park en een sloot. Per leefgebied heb je verschillende vogels. Merels komen op veel plekken voor. Ook in de biotoop die jij koos?

Evaluatie

Kinderen hebben een positieve ervaring met vogels gehad, door het kijken naar de vogels en hun gedrag. Ze zien de verschillen in gedrag. Dit evalueer je door steeds twee besproken vogels met elkaar te vergelijken. Maak een simpel schema op het bord en schrijf de gedragingen bij de vogels. De leerlingen weten nu dat de ene vogel zich anders kan gedragen dan de andere vogel. Wat valt het meeste op?

Tip

Dit werkblad is goed te combineren met 'Schoolklas? Schuilhut!'.

LEERLINGENWERKBLAD

Opdracht

Kijken, kijken en zien!

- Maak gebruik van het leerlingenwerkblad met de tabel en van het telformulier.
- Bekijk welke vogels er te zien zijn op het schoolplein. Kruis ze aan op het telformulier.
- Kijk welk gedrag je ziet van de vogels op het schoolplein. Zet een kruisje in de tabel als je het gedrag gezien hebt.

Slechtvalk

Winterkoning

Boerenzwaluw

Kauw

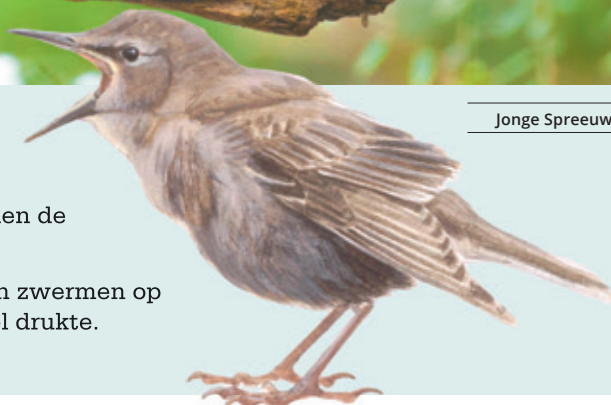
Spreeuw

Foto: Arnold Meijer / Blue Robin

Wist je dat...

- ... uilen heel kleine hersens hebben! Hun ogen en oren nemen de meeste plek in!
- ... spreeuwen echte druktemakers zijn; ze zoeken meestal in zwermen op de grond naar voedsel, ze lopen en vliegen en maken veel drukte.

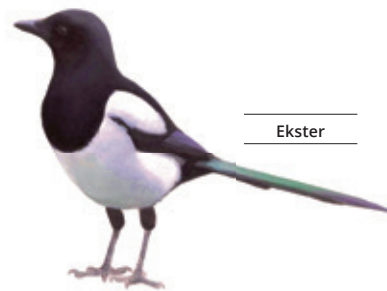
Jonge Spreeuw

LEERLINGENWERKBLAD

Opwarmopdracht / Leerlingenopdracht

Kruis aan wat jij allemaal gezien hebt in het clipje en op het schoolplein.
Als je weet welke vogel het is kun je dit in de tabel erbij zetten.

Ekster

Opwarmopdracht

Leerlingenopdracht

Vliegen: rechtdoor, naar beneden in golfjes, af en toe fladderen, samen of alleen.		
Lopen: rennen of hippen.		
Eten zoeken: in de grond pikken, op een voedertafel.		
Stil zitten en om zich heen kijken: in een boom of in het water.		
Geluid maken: piepen, zingen, krijsen, tjlpen.		
Jongen voeren: alleen brengen of ook in de snavel doen?		
Nog iets gezien? Schrijf het hier.		

Wist je dat...

... roodborstjes geen andere roodborstjes in hun buurt willen? In de winter hebben mannetjes een eigen territorium, en vrouwtjes ook. Zowel de mannetjes als de vrouwtjes zingen om duidelijk te maken dat dit hún gebied is. Bij de meeste vogels zingen alleen de mannetjes. Alleen in het broedseizoen maken mannetjes en vrouwtjes even een uitzondering. Best bijzonder dus, die roodborsten.

... mussen vaak in groepjes met andere lawaaiige mussen te vinden zijn?

Roodborst